

DİSKET KULLANIMI, YEDEKLEME ve GERİ YÜKLEME KOMUTLARI

6

Er veya geç bir gün başınıza gelecek !!!

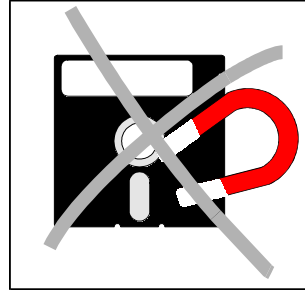
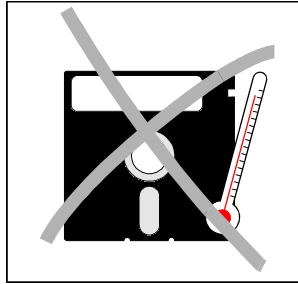
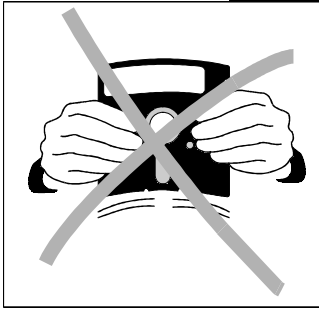
Diskinizdeki çok önemli bilgileri kaybedeceksiniz...

Bu, bir arızadan kaynaklanabilir, bir virus programı gaddarca diskinizi silebilir, ya da bir kez benim başıma geldiği gibi, bir arkadaşınız laf olsun diye bilgisayarınızla oynarken yanlışlıkla format programını çalıştırabilir.

O kaçınılmaz kötü gün için her zaman hazırlıklı olmalısınız. Bu hazırlığın biricik yolu YEDEKLİ ÇALIŞMAKTIR.

Bilgilerinizi kaybettiğinizde size kimse yardımcı olamaz; bir arıza durumunda, arızalı parçayı değiştirebilirsiniz; hatta bilgisayar tamamen yenileyebilirsiniz; fakat kaybolan bilgileriniz için üzgünüm.....

Yedekli çalışan bir kullanıcının sık sık kullanacağı BACKUP ve RESTORE komutlarını ve bazı yedekleme stratejilerini bu bölümde bulacaksınız.

NEDEN YEDEKLEME?

İyi bir araç sürücüsünün alkollü araç kullanmaması gibi, iyi bir bilgisayar kullanıcısı da bilgi kayıtlarını yedeklemeden bilgisayar kullanmamalıdır.

Televizyon filmlerinin etkisiyle, bilgisayarlara yabancı olan insanlar, bilgisayarların son derece güvenli, hatasız, elektronik beyinler (!) olduğunu düşünmektedirler. NE BÜYÜK GAF! Bilgisayarlar sadece birer makina; üstelik insan yapısı; üstelik insanlar tarafından kullanılıyorlar.

Bilgisayarınızı her açışınızda bir sorun bekleyin, sorun çıkmazsa sevinirsiniz, daha iyi. Peki bir sorun çıktığında ne olacak ? Doğal olarak düzeltmeye; bilginiz yetersizse düzelttirmeye çalışacaksınız. Peki, ya düzeltilemezse...? Ya da sorun disk biriminizin kullanılmaz hale gelmiş olmasından kaynaklanıyorsa ? Olmayacak iş değil! Ben meslek hayatımda, bir anda kullanılmaz hale gelmiş belki 70 tane disk birimiyle karşılaştım. Üstelik içlerindeki kayıtlı bilgilerle birlikte çöpe atıldılar. Bu disklerin bazılarının sahipleri **saçlarını başlarını yoldular**; bazılarıda **"Önemli değil, yedeği var!"** diyerek, keyifle, garantisi devam eden disklerinin değiştirilmesini seyrettiler.

Bazı durumlarda disk arızaları bilgi kaybı olmadan giderilebilir ama YALNIZCA BAZI DURUMLARDA! Bir disk arızası ya da virus saldırısı durumunda genellikle bilgilerin tamamı ya da önemli bir bölümü kaybolmaktadır. Bu durumda bilgisayar servis elemanlarının bilgilerin için yapabilecekleri pek bir şey olmamaktadır. Onlar görevlerini yapıp bilgisayarınızı onaracaklar ve kaybolan bilgiler için üzüntülerini dile getirip sizi diski boş bilgisayarınızla baş başa bırakacaklardır.

Kısacası, YEDEKLEME ÇOK ÖNEMLİ ! Bilgisayarınızın hangi parçası bozulursa bozulsun değiştirilebilir ama kaybolan bilgilerinizi ancak **SİZ**, baştan girerek yerine koyabilirsiniz. (1993 ve 1994 muhasebe fişlerini baştan, teker teker, elle girmek zorunda kaldığınızı düşünebiliyor musunuz; üstelik sadece 2 haftada.....)

Bu duruma düşmemek için yedekleme ve geri yükleme komutlarını ÇOK İYİ öğrenmenizi ve bu bölümün sonunda anlatılan YEDEKLEME STRATEJİLERİ'ni iyi okumanızı öneririm.

BACKUP ve RESTORE KOMUTLARI

(MS-DOS 3, 4 ve 5 için)

Daha önce anlattığımız COPY ve XCOPY komutları disketlerdeki dosyalar ve dizinleri diske çekmek için kullanılabildiği gibi tersi için de kullanılabilir. Ancak her iki komutun da çok önemli bir eksiği vardır : Eğer kopyalayacağınız dosya ve dizinlerin toplam büyüklüğü disket kapasitenin üzerindeyse, her iki komut da bir hata mesajı (**Insufficient disk space** gibi..), vererek duracaktır ve yapmak istediğiniz işlem başarısız olacaktır.

Bir şirketin muhasebe, bordro gibi uygulamalarında, zamanla genişleyen bilgilerin saklandığı dosyalar sürekli büyüyecektir. Bu tip dosyaların tek bir diskete sığma olasılığı çok düşüktür. Yılın ilk aylarında belki sığacaktır ama birkaç ay sonra bu tip uygulamalarla ilgili dosyaların toplam uzunluğu 1.44 MegaByte'ı çok geçecektir.

Bir diskete sığmayan dosya ya da dosyaların disketlere çekilmesinde kullanılan komut **BACKUP** komutudur. Bu komutla çekilmiş olan dosyaları diske geri yüklemek için kullanılacak komutsa **RESTORE** komutudur.

BACKUP ve RESTORE komutlarını kullanırken çok dikkatli olmanız gerekmektedir. Yapacağınız bir hata, değerli bilgileri kaybetmenize, daha doğrusu kaybettiğinizi sanmanıza yol açabilir.

BU BÖLÜMDE ANLATAÇAĞIM BACKUP ve RESTORE KOMUTLARI, MS-DOS 6 ve DAHA YUKARISINDA YOKTUR. SÜRÜM 6'da YEDEKLEME VE GERİ YÜKLEME İÇİN KULLANILAN KOMUT MSBACKUP KOMUTUDUR. MSBACKUP KOMUTUNUN KULLANILMASI, DENEYİMSİZ KULLANICILAR İÇİN OLDUKÇA ZORDUR; BU NEDENLE MSBACKUP KOMUTUNA BU KİTAPTA YER VERMEDİM.

EĞER MS-DOS SÜRÜMÜNÜZ 6 veya DAHA YUKARIYSA, BACKUP ve RESTORE KOMUTLARININ BU SÜRÜMDE ÇALIŞIR DURUMA GETİRİLMESİ İÇİN YAPILMASI GEREKENLER, BU BÖLÜMÜN SONUNDA ANLATILMIŞTIR.

BACKUP KOMUTU

Doğal olarak önce **BACKUP** (yedekleme) komutunu anlatmak istiyorum. Tekrarlama olacak ama, bu komutu kullanmamızın nedeni, bir diskete sığmayan dosyaları **disketlere** çekmektir. O nedenle, kopyalanacak dosya-ların toplam kaç disket dolduracağını tahmin etmemiz ve o kadar boş (veya gereksiz bilgiler içeren) disketi el altında hazır tutmamız gerekmektedir. **Hesapladığınız disket sayısından bir fazla disket hazırlayın; pişman olmazsınız.**

BACKUP programı için hazırladığınız disketlerin üzerlerine daha önce BACKUP ile yedekleme yapılmış ya da boş olmasına dikkat ediniz. Bu gerekli olmamakla birlikte, olası kargaşalıkları önler.

BACKUP komutu, üzerine kopya yapacağı disketlerin root dizinindeki bütün dosyaları siler.

BACKUP programıyla yedeklenmiş dosyaları kesinlikle COPY komutuyla geri yüklemeyiniz. Bu işlem sadece **RESTORE** programıyla yapılabilir.

BACKUP komutunu verdiğinizde, çalışma diskiniz bir disk birimi olsun (C: veya D:). Çalışma diskiniz A: veya B: iken bu komutu vermeyiniz.

Disketlerin yazmaya karşı korumalı olmamalarına dikkat edin.

BACKUP komutunun genel formu şu biçimdedir :

BACKUP X:\dizin Y: Veya
BACKUP X:\dizin \dosya Y:

Burada **X:** ile belirtilen sürücü, yedek kopyasını almak istediğiniz dizin veya dosyaların bulunduğu sürücüyü; **Y:** ise üzerine yedekleme yapmak istediğiniz disket sürücüyü belirlemektedir.

BACKUP komutunu sadece diskten diskete kopyalayacak şekilde veriniz. Bir başka deyişle, **X:** yalnızca C: veya D: olsun, **Y:** ise sadece A: veya B:.

BACKUP komutunda, aynı XCOPY komutundaki gibi /S parametresini kullanarak, varsa alt-dizinlerin de yedeklenmesini sağlayabilirsiniz.
(BACKUP C:\DIZIN A: /S)

1

Şimdi bir örnekle BACKUP komutunun kullanımının her adımını birer birer gözden geçirelim :

Örneğimizde C: diskinin \AYFER dizininin içindeki tüm alt dizinleri ve dosyaları 3.5 inçlik HD disketlere çekmek istediğimizi varsayalım.

Önce bu iş için kaç disket gerektiğini hesaplamamız gerekir! Kullandığınız MS-DOS sürümü /S parametresine izin veriyorsa DIR \AYFER /S komutuyla bu dizindeki tüm dosyaların adlarını listeleyin. Bu listede size gerekli olacak tek bilgi, listenin sondan ikinci satırıdır.

Verdiğimiz DIR komutu

```

DIR \AYFER /S
Volume in drive C is MS-DOS_6
Volume Serial Number is 1CAD-90C7

Directory of C:\AYFER

CHIP      CDR      16,012  05-09-94  10:10a
CHIP2     CDR      89,158  05-09-94   1:04p
CINCE     CDR      50,740  05-07-94  12:51p
KITAP     <DIR>           05-14-94  3:56p
.
.
.
DOS2      DOC     263,680  05-20-94   8:14p
DOS-TODO  DOC       7,168  05-20-94   8:23p
DOS5      DOC     32,256  05-20-94   9:47p
DOS5      BAK      8,536  05-20-94   9:24p
          124 file(s)    10,384,521 bytes

Total files listed:
          127 file(s)    10,384,521 bytes

          46,444,544 bytes free

```

İşinize yaramayacak uzun liste

İLGİLENDİĞİMİZ SATIR

127 file(s) 10,384,521 bytes

46,444,544 bytes free

2

Kopyasını almak istediğimiz dosyaların sayısı 127, toplam uzunluklarıysa 10,384,521 Byte'dır. Dosyaların sayısı hiç önemli değil, ancak toplam uzunlukları ÇOK ÖNEMLİDİR. Şimdi bu toplam uzunluğu bir hesap makinası ile 1,400,000'a bölelim.

$$10,384,521 \div 1,400,000 = \sim 7.41$$

Bu sonuç bizim en az 8 disket hazırlamamız gerektiğini gösteriyor. Daha önce de bahsettiğim gibi, deneyimlere dayanarak 9 disket hazırlamamız gerekiyor.

1,400,000 sayısı HD 3.5 inch disket içindir, eğer kullandığınız disket 5.25 inch'lik HD disket ise bu sayı 1,200,000; 3.5 inch DD için 720,000; 5.25 inch DD için 360,000 olmalıdır.

Eğer kullandığınız MS-DOS sürümü, DIR komutunu /S parametresiyle kullanmanıza izin vermiyorsa, sizin için üzgünüm!! Yedek kopyasını almak istediğiniz dizin ve tüm alt-dizinleri için teker teker DIR komutunu çalıştırıp, herbirindeki dosyaların toplam uzunluklarını bir kenara not etmeniz ve en sonunda bunları elle toplamanız gerekecektir. (Elbet, elinizin altında bilgisayar varken hesap makinası aramak çok ayıp, onun için "elle toplamanız gerekli" dedim)

3

Seçtiğimiz 9 disketin HERBİRİNE DIR komutuyla bakalım. Hepsinin formatlı, boş veya daha önce BACKUP amacıyla kullanılmış olduğuna emin olalım.

(Aslında BACKUP programı, formatsız bir diskete rastladığı zaman, disketi kendiliğinden formatlamaktadır; ancak bu özellik, kullandığınız MS-DOS sürümüne bağlı olduğundan, buna pek güvenmeyiniz.)

```
DIR A:      DIR A:      DIR A:
DIR A:      DIR A:      DIR A:
DIR A:      DIR A:      DIR A:
```

9 disket için 9 kez...

Bir disketin daha önce BACKUP amacıyla kullanılmış olduğunu içinde sadece iki dosya bulunuşundan ve bu dosyaların isimlerinin BACKUP.001 ve CONTROL.001 gibilerinden olmasından anlaya-bilirsiniz. Dosya adlarının uzantıları 002, 003 gibi değişik sayılar olabilir; önemli değildir.

4

9 disketimiz hazır olduğuna göre artık devam edebiliriz..

BACKUP komutumuz :

BACKUP C:\AYFER A: /S

Alt dizinleri de kopyalamak istiyoruz..

Bu komutu verdiğimizde

Insert backup diskette 01 in drive A:

WARNING! Files in the target drive
A:\ root directory will be erased
Press any key to continue . . .

İlk disketi istiyor !

root dizinindeki herşeyin silineceği konusunda uyar. Zaten istediğimiz de bu...

Devam etmek için herhangi bir tuşa basınız

mesajıyla karşılaşırız.

5

Program, birinci disketi dolduruncaya kadar çalışacak ve disket dolunca yukarıdaki mesajı, bu kez 2. disket için tekrarlayacak ve herhangi bir tuşa basmamızı bekleyecektir.

Insert backup diskette (02) in drive A:

WARNING! Files in the target drive
A:\ root directory will be erased
Press any key to continue . . .

6, 7, 8, 9

Tüm disketler için (daha doğrusu yedeklenecek tüm dosyalar tamamlanuncaya kadar) bu işlem devam edecektir. Tamamlandığında hazır işaretinin görünmesiyle birlikte programın çalışması sona erecektir.

Üzerine BACKUP ile yedekleme yapılan disketleri, bilgisayara takış sırasına göre numaralayınız. Etiketlerine bu numaraları mutlaka yazınız. Ayrıca hangi tarihte ve hangi sürücünün hangi dizininden kopyalama yaptığınızı da kurşun kalemle yazınız. Özellikle hangi dizinden kopyaladığınızı RESTORE işlemi sırasında çok gerekli olacaktır.

Evet, yedekleme işlemimiz tamamlandı. Aslında BACKUP komutunun sonuna /V parametresinide ekleseydik daha sağlıklı bir iş yapmış olurduk. Bu komuttaki /V parametresi, aynı COPY komutundaki gibi, diskete yapılan her kaydın geri okunarak aslıyla karşılaştırılmasını sağlar. Böylece disketlere kaydedilen bilgilerin, hiç değilse şimdilik, sağlıklı olduğuna emin oluruz.

RESTORE KOMUTU

RESTORE komutu, daha önce BACKUP komutuyla yedeklemesi disketlere yapılmış dosya ve dizinleri, diske geri yükleme için kullanılan komuttur. BU KOMUTLA SADECE BACKUP DİSKETLERİNİ YÜKLEYEBİLİRSİNİZ.

RESTORE komutunu verdiğinizde, çalışma diskiniz bir disk birimi olsun (C: veya D:). Çalışma diskiniz A: veya B: iken bu komutu vermeyiniz.

RESTORE komutunun genel formu şu şekildedir :

Alt Dizinler de Geri Yüklenecek Anlamında...

RESTORE Y: X:\dizin /S Veya

RESTORE Y: X:\dizin Veya

RESTORE Y: X:

Burada **Y:** ile belirtilen disket sürücünüz (A: veya B:); **X:** ise geri yüklemesi yapılacak dosya ve/veya dizinlerin yer alacağı disk sürücüyü belirlemektedir (C: veya D: olabilir).

1

Şimdi bir örnekle **RESTORE** komutunun kullanımının adımlarını birer birer gözden geçirelim :

Örneğimizde C: diskinin \AYFER dizininin içindeki tüm alt dizinleri ve dosyaları ile birlikte daha önce BACKUP komutu ile, 9 disket üzerine yedeklenmiş olduğunu varsayalım. (Elbet disketler numaralanmış durumda...)

İlk iş olarak, C: diskimizde \AYFER isimli bir dizin olduğundan emin olmalıyız. Bu dizinin dolu veya boş olması önemli değildir; diskte olsun yeter !

\AYFER dizininin diskte olup olmadığını anlamak için DIR komutu işimizi gösterecektir.

DIR C:\AYF*. komutu ile, C: diskinin root dizininde yer alan ve AYF ile başlayıp, adının uzantısı olmayan dosya ve dizinlerin listesini alabiliriz.

Eğer istediğimiz isimde bir dizin varsa devam edebiliriz; yoksa, **MD \AYFER** komutuyla bu dizini yaratabiliriz.

9 disketimizden ilkini disket sürücüsüne takıp komutumuzu verebiliriz..

2

RESTORE komutumuz :

RESTORE A: C:\AYFER*.* /S

Yüklemeyi A:
sürücüsünden .....

..... C: sürücüsüne
yapacağız.

ve herşeyi
yükleyeceğiz..

Alt dizinleri de
yüklemek
istiyoruz..

Bu komutu verdiğimizde

Insert backup diskette 01 in drive A:
Press any key to continue . . .

İlk disketi istiyor !

Devam etmek için
herhangi bir tuşa
basınız

mesajıyla karşılaşırız.

3

Program, birinci disketi bitirinceye kadar rastladığı dosyaları yükleyecek, yüklerken bunların isimlerini ekrana görüntüleyecek ve sonra yukarıdaki mesajı, bu kez 2. disket için tekrarlayarak herhangi bir tuşa basmamızı bekleyecektir.

Insert backup diskette 02 in drive A:
Press any key to continue . . .

4,5,6,7,8,9

Tüm disketler için bu işlem devam edecektir. Tamamlandığında hazır işaretinin görünmesiyle birlikte programın çalışması sona erecektir.

RESTORE işlemi sırasında yedekleme disketlerini, bilgisayara numara sırasına göre takınız. Yoksa yükleme işleminizde bir sürü sorunla karşılaşacaksınız. İşte bu yüzden, BACKUP sırasında disketleri numaralamanız çok önemlidir.

RESTORE komutuyla, daha önce yedeklenmiş dosyaların tamamını geri yüklemeniz gerekmez; bu dosyaların veya dizinlerin arasından seçim yapabilirsiniz.

Örneğin, sadece \AYFER dizinin altındaki KITAP alt-dizini geri yüklemek için :

RESTORE A: C:\AYFER\KITAP /S komutunu;

KITAP dizininden yalnızca BOLUM1.DOC isimli dosyayı yüklemek içinse :

RESTORE A: C:\AYFER\KITAP\BOLUM1.DOC

komutunu vermemiz yeterli olacaktır. BOLUM1.DOC dosyasını geri yüklemek için kullandığımız komutta dikkat ederseniz /S parametresi yok! Dosyaların alt-dizinleri olamayacağı için....

RESTORE işlemi sırasında, geri yüklenen dosyanın yedeklendiği sırada, içinde bulunduğu dizin, geri yüklemenin yapıldığı diskte bulunamaz ise hata mesajı alırsınız. Örneğin BOLUM1.DOC dosyasını geri yüklemeye ilişkin örneğimizde, eğer C: diskinde \AYFER\KITAP dizini yoksa, RESTORE işlemi yapılamayacaktır. Şöyle ki :

RESTORE komutunu verdiğinizde,

```
C:\>restore a: c:\ayfer\kitap\bolum1.doc
```

Insert backup diskette 01 in drive A:
Press any key to continue . . .

*** Files were backed up 05-21-1994 ***

*** Restoring files from drive A: ***
Diskette: 01

Insert backup diskette 02 in drive A:
Press any key to continue . . .

Diskette: 02
Diskette: 03
vs vs
Diskette 09

WARNING! No files were found to restore

Aslında belki \AYFER\KITAP\BOLUM1.DOC dosyası diskette var ama, diskte \AYFER\KITAP dizini olmadığı için bu hata ile karşılaşyoruz.

RESTORE komutunu kullanırken çok dikkatli olmanız gereken bir konu bu! O nedenle BACKUP komutunu kullandığınızda, disketlerin üzerine sıra numaralarının yanısıra, hangi dizinden yedekleme yapıldığını da not etmeniz çok önemlidir.

1. disketi istecek ...

Yedeklemenin yapılmış olduğu tarihi size bildirip...

Sırayla tüm disketleri isteyip dosyayı arayacaktır.

Yüklenecek dosya bulunamadığına ilişkin bir hata mesajı verip işini bitirecektir.

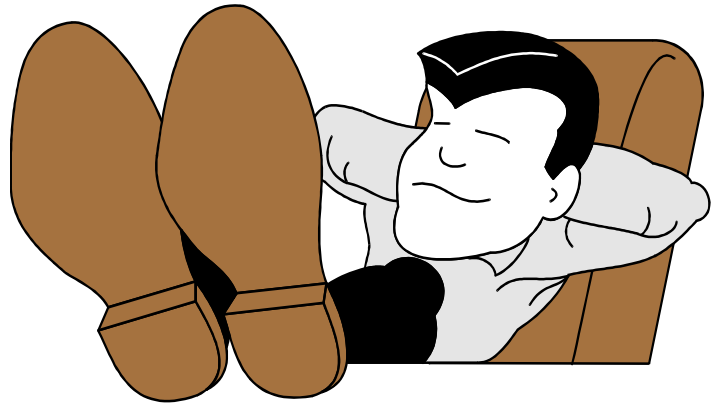
Abarttım, biliyorum; ama gerçekten çok önemli !

BACKUP ve RESTORE programlarının daha pek çok seçenekleri vardır. Örneğin, belirli bir tarihten sonra değişikliğe uğramış dosyaları veya son BACKUP işleminden bu yana değişikliğe uğramış dosyaları seçebilirsiniz. Ancak bu ayrıntılar kitabın amacı dışında kalıyor. Eğer bu özellikleri merak ediyorsanız **HELP RESTORE** veya **BACKUP /?** komutu yardımcı olabilir.

Yedekleme yapmayan...

Yedekleme yapan...

Hani eskiden bazı bakkalların duvarında 'Veresiye satan - Peşin satan' diye resimler olurdu....

**YEDEKLEME
STRATEJİLERİ**

Kaybolduğunda yerine kolaylıkla koyabileceğiniz dosyaları boşuna yedeklemeyiniz. Program dosyaları buna en iyi örnektir. Satın almış olduğunuz Muhasebe program paketinin, ya da bilgisayarınızla birlikte gelen MS-DOS işletim sisteminin, belki Windows'un, yedek disketleri zaten vardır. Onları iyi saklayın yeter.

Veri dosyalarınızı, değerli yazılarınızı, kısacası değerli dosyalarınızı sık sık yedekleyiniz.

1 2

3 4

5 6

7 8

9 10

11 12

13 14

15 16

17 18

19 20

21 22

23 24

25 26

27 28

29 30

NE KADAR SIK YEDEKLEMELİ? sorusunun yanıtını yalnızca siz verebilirsiniz. Bazı uygulamalarda her gün, bazı uygulamalarda ayda bir yedekleme yeterlidir. Bazı dosyaların da, değişiklik yapılır yapılmaz yedeklenmesi gerekebilir.

Sıklığı ne olursa olsun, üzerine yedekleme yaptığınız disketler **İKİ TAKIM** halinde düzenlenmelidir. Hiçbir zaman, üstüste aynı takım üzerine yedekleme yapmamaya dikkat edin. Bunun en kolay yolu, bu iki takım disketi **TEK GÜNLER** ve **ÇİFT GÜNLER** takımları olarak etiketlemektir. Ayın 3'ünde yedek kopya alırken **TEK GÜNLER** takımını, ayın 14'ünde yedek alırken de **ÇİFT GÜNLER** takımını kullanın. (Diyeceksiniz ki, her gün yedek alırsam, 31 Mart ve 1 Nisan yedekleri aynı takıma alınacak ! Eh... O kadar olacak artık !)

Bu yöntemin nedeni şudur : Diyelim ki Muhasebe program verilerinizin yedeğini alıyorsunuz. Disket sayısını güzelce hesapladınız, hesapladığınız sayıdan bir fazla disket elinizde hazır, geçen haftaki **BACKUP** disketlerinizin üzerine yedeklemeye başladınız ve tam dördüncü disket kaydedilirken elektrikler bir garipleşti, yavaş yavaş gerilim düştü, kesildi ve hemen geri geldi. Şimdi... Üzerine yedekleme yapmakta olduğunuz disket takımı bozuldu! Eğer bu elinizdeki tek takım idiye, **ARTIK YEDEK KOPYANIZ YOK!** Bir de bunun üstüne, elektriklerin saçmalamasından dolayı bilgisayarınız (hele disk birimi) arızalandıysa vay halinize. Belki de hiç bir şey olmayacak; ama ya olursa....

Eğer yukarıda önerdiğim gibi iki takım yedek disketiniz varsa hiç sorun değil! En kötü olasılıkla iki hafta geriye gitmiş olursunuz. Oysa tek bir takım disketle yedekleme yapan bir kullanıcı olsaydınız, **YILBAŞINA** geri gitmeniz ve bilgisayarınız onarıldıktan sonra, 1 Ocak'tan beri girdiğiniz bilgileri tekrar girmeniz gerekecekti.

Çok önemli bilgileriniz varsa ve **hiç bir zaman işinizi şansa bırakmak istemiyorsanız**, bilgisayarınıza bir disk daha taktırınız ya da bir teyp yedekleme birimi satın alınız; daha da iyisi bir bilgisayar ağı kurup, bu değerli bilgilerinizi sık sık başka bir bilgisayara aktarınız **VE 4 TAKIM YEDEKLEME DİSKETİ KULLANINIZ. BUNLARDAN İKİ TAKIMINI YUKARIDA ANLATTIĞIM ŞEKİLDE DÖNÜŞÜMLÜ OLARAK KULLANIRKEN DİĞER 2 TAKIMDAN BİRİNE HAFTA SONLARI, DİĞERİNE DE AY SONLARINDA YEDEK ALINIZ.**

Yedekleme için kaliteli ve sağlam disketler kullanın. Disketlerinizin eskidiğini gözlediğinizde, ilk fırsatta değiştirin.

BACKUP ve RESTORE KOMUTLARININ MS-DOS 6 ve DAHA YUKARI SÜRÜMLERDE ÇALIŞABİLMESİ İÇİN YAPILMASI GEREKEN İŞLEMLER :

1. Bilgisayarınızın C: diskinde \DOS5 isimli bir dizin yaratın. Bu isimde bir dizin varsa, sorun değil, onu kullanabilirsiniz.
2. Elinizdeki eski MS-DOS Sürüm 5 disketlerinden BACKUP.EXE ve RESTORE.EXE program dosyalarını, bu yeni \DOS5 dizinine kopyalayın.

Eğer eski MS-DOS disketlerinizde BACKUP.EXE veya RESTORE.EXE yerine BACKUP.EX_ ve RESTORE.EX_ isimli dosyalar varsa, biraz daha karmaşık bir iş yapacağız demektir. Bu durumda :

- a. Bu dosyaları (BACKUP.EX_ ve RESTORE.EX_) DOS5 dizinine kopyalayın.
- b. MS-DOS disketlerinden birinde (büyük olasılıkla ikincisinde) EXPAND.EXE isimli bir dosya olmalı; onu da aynı yere kopyalayın.
- c. Çalışma dizininizi \DOS5 olarak değiştirin ve sırayla

```
EXPAND BACKUP.EX_ BACKUP.EXE
EXPAND RESTORE.EX_ RESTORE.EXE
```

komutlarını verin.

3. CONFIG.SYS dosyanızda DEVICE=SETVER.EXE satırının olduğunu kontrol edin; eğer yoksa bu satırı ekleyin.
4. C: Diskinizin root dizininde SETVER.EXE isimli bir dosya olup olmadığını kontrol edin. Yoksa, DOS6 programlarınızın bulunduğu dizinden, SETVER.EXE isimli dosyayı C:\'a kopyalayın.
5. Bilgisayarınızı **reset** edin.
6. Bilgisayar açılınca

```
SETVER BACKUP.EXE 5.0 ve
SETVER RESTORE.EXE 5.0 komutlarını verin
```

7. Bilgisayarınızı tekrar **reset** edin ve BACKUP, RESTORE komutlarını deneyin.

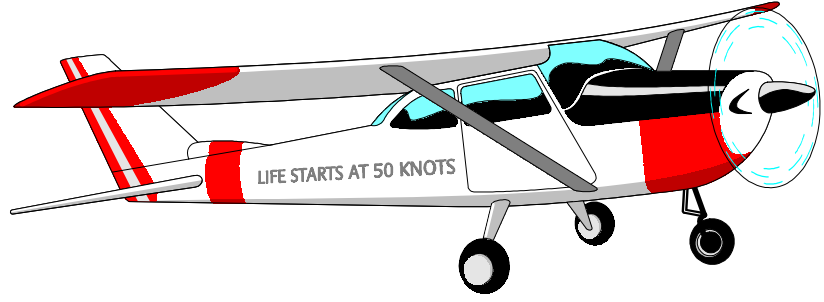
Bütün bu işlemleri yapmanıza rağmen, BACKUP ve RESTORE komutlarını çalıştıramıyorsanız ya da

Incorrect DOS Version

hata mesajıyla karşılaşılıyorsanız teknik destek isteyin.

Hayatı Kolaylaştıran Komutlar ve Olanaklar

7

KLAVYE KOLAYLIKLARI

Klavyeden komut yazarken sık sık hatalar yapacaksınız. Bazı durumlarda da hatanızı ENTER tuşuna bastıktan sonra farkedebilirsiniz. Özellikle yazdığınız komutun uzun ve karmaşık olduğu zamanlarda, bu oldukça sinir bozucu bir durumdur. Düşünün ki, komutu yazıp ENTER tuşuna bastıktan sonra aşağıdaki komutta bir hata olduğunu farkettiliniz :


```
COPY A:\AYFER\KITEP\BOLUM1.DOC C:\WINWORD\DOCS\KITAP /V
```

Tabii ki, ENTER tuşuna basar basmaz

A harfi yerine E basılmış !

```
File not found - A:\AYFER\KITEP\BOLUM1.DOC
0 file(s) copied
```

hata mesajını alırsınız.

Şimdi hatayı düzelterip, komutu tekrarlamamız gereken ANCAK İYİ BİR HABERİM VAR! **Bu uzun komutu baştan yazmanıza gerek yok.**

Şimdi 17 kere F1 fonksiyon tuşuna basınız. Dikkat ederseniz F1'e her basışınızda, hazır işaretinin yanına, bir önceki adımda hatalı olarak yazdığınız komut, birer harf birer harf kopyalanıyor.

17 kez F1
basınca...

```
COPY A:\AYFER\KITEP\BOLUM1.DOC C:\WINWORD\DOCS\KITAP /V
File not found - A:\AYFER\KITEP\BOLUM1.DOC
0 file(s) copied
```

```
COPY A:\AYFER\KIT
```


ve

tuşlarını da kullanabilirsiniz!

Şimdi hatalı yazılmış E harfi yerine A harfi basıp, F3 tuşuna basınız. Komutun geriye kalan bölümü de F3' e basmanızla tamamlandı değil mi?


```
COPY A:\AYFER\KITAP\BOLUM1.DOC C:\WINWORD\DOCS\KITAP /V
```

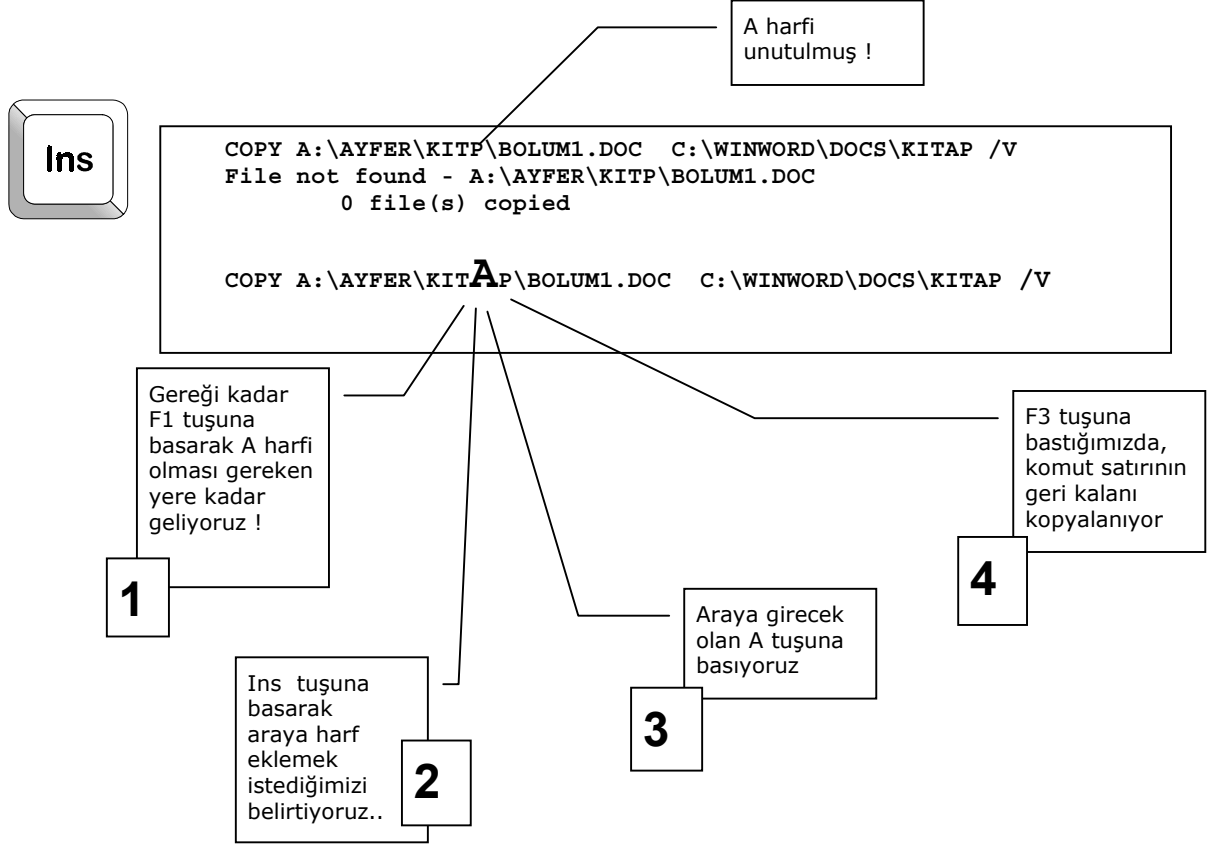
İmleç bu noktadayken A tuşuna basınız

İmleç bu noktaya geldiğinde F3 tuşuna basarak komutun kalan bölümünü tamamladınız.

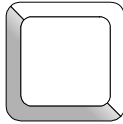
Şimdi artık düzeltilmiş komutunuz karşınızda... İsterseniz ENTER tuşuna basarak komutu verebilirsiniz.

Özetlemek gerekirse, F1 tuşu, son yazılmış komutu birer birer karakterler halinde kopyalamak için, F3 tuşuysa tamamını kopyalamak için kullanılır. F3 tuşuyla bir önceki komut satırının tamamını kopyaladığınızda, imleç komutun sonunda kalır ve ENTER tuşuna basmanız beklenir. Bu sayede, yapacağınız düzeltme, komut satırının sonlarındaysa, birçok kez F1 tuşuna basacağınıza, bir kez F3 tuşuna, sonra gereği kadar ← (bazı klavyelerde BACKSPACE) tuşuna basarak geri gelebilir, düzeltmenizi yapar ve ENTER tuşuna basabilirsiniz. F1 ve F3 tuşları ile birlikte sağ ve sol ok tuşları da kullanabilirsiniz.

Peki, hata A yerine E basmak gibi değil de, A harfinin atlanması şeklindeyse nasıl düzelteceğiz ? O da kolay ! Ama bu kez başka bir tuş kullanacağız.

Del tuşu da, **Ins** tuşunun tersi olarak kullanılır. Yani, araya karakter eklemek için değil de, aradan karakter çıkarmak için! Komut yazarken, yanlışlıkla bir ya da birkaç karakter fazla yazdığınızda, F1 tuşu ile fazla karakterden bir önceki karakter görününceye kadar teker teker kopyalayıp, tam o karakterin bulunduğu yere geldiğinizde, silmek istediğiniz karakter sayısı kadar DEL tuşuna basarak onları silebilirsiniz. Komut satırının kalan kısmını kopyalamak içinse gene F3 tuşu kullanılır.

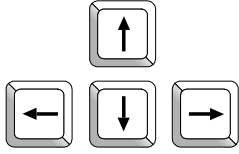

Başka bir komut satırı kopyalama tuşu... Pek kullanılmayan (en azından ben pek fazla kullanmıyorum!) F2 tuşunun arkasından mutlaka bir tuşa daha basılması gerekmektedir. **Örneğin F2 ve sonra T tuşu**. Bu durumda, T harfinin İlk rastlandığı noktaya kadar (T harfi hariç) bir önceki komut satırı kopyalanır. Kullanımı, bir bakıma, F1 tuşuna basmada tasarruf sağlar.

Bazı durumlarda F1, F2 ve F3 tuşları ile bir önce verdiğiniz komutları kopyalayamazsınız. En sık rastlanan örneği XCOPY komutu ardından F1, F2 ve F3 kullanmak istediğinizde görülür. Bunun nedeni, XCOPY programının bilgisayarın belleğini (RAM) sonuna kadar kullanmasıdır. O kadar ki, bir önce verilen komutların saklandığı bellek alanını bile kendi işleri için kullanır. Bu durumda doğal olarak son verdiğiniz komut kaybolur.

DOSKEY KOMUTU

Eğer kullandığınız MS-DOS sürümü 4'den ileriye, çok daha kullanışlı bir "Eski Komut Saklama" yönteminiz var demektir. Hiçbir parametre kullanmadan **DOSKEY** komutunu verdiğiniz andan sonra, MS-DOS, verdiğiniz komutları saklamaya başlar.

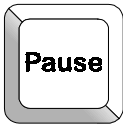
Bellekten 3 KiloByte harcayan bu program son girdiğiniz 30-40 komutu (komutlarınız kısa idiye çok daha fazla) unutmadan bir liste şeklinde saklayacaktır. Eski komutlardan oluşan bu listenin içinde **aşağı - yukarı ok tuşları** ile dolaşabilirsiniz. Beğendiğiniz komut ekrana gelince, isterseniz olduğu gibi, isterseniz **sağa - sola ok tuşları** ile komut üzerinde gezerek istediğiniz değişikliği yapıp ondan sonra kullanabilirsiniz. Bence hemen deneyin. Hoşunuza gidecektir.

EKRAN KOLAYLIKLARI

Diyelim ki, altında 187 tane dosya ve dizin olan \WINDOWS dizini için DIR komutu verdiniz ve bu dosyalar arasında ismini hatırlayamadığınız bir dosya arıyorsunuz.

(Zaten dosyanın ismini ya da isminin bir parçasını hatırlarsanız DIR komutunu dikkatlice kullanırdınız değil mi ? **DIR TA*.*** gibi örneğin !!)

DIR komutunu verdiğiniz anda, yüzlerce satır büyük bir hızla karşınızdaki akıp gidecek; aradığınız dosya ancak son 25 satır arasında ise bulabileceksiniz. Aslında, DIR komutu **/P** parametresi ile listeyi sayfa sayfa ("ekran ekran" demek daha doğru galiba) görüntüleyecektir; ancak burada birkaç farklı yöntem göstererek bu kavramın **/P** parametresi olmayan programlarda da kullanılabilceğini göstermek istiyorum.

Ekranınızda, akıp giden bir döküm var ise, **Pause** tuşuna basarak bu akışı durdurabilirsiniz (elbette ki uygulama programınız izin verirse). Akışın devamını istediğiniz zaman ENTER tuşuna basınız. Böylece istediğiniz kadar sık durdurma-devam ettirmeyi sağlamış olursunuz.

MORE KOMUTU

Kullanışlı diğer MS-DOS komutlarına pek **benzemeyen** bir komuttur. Ekranında uzun liste üreten programları başlatırken, komut satırının sonuna **| MORE** dizisini eklerseniz, uygulama programının ürettiği döküm birer sayfalık parçalar halinde dökülecek ve her ekran dolduğunda, ekranın sol alt tarafında - - - more - - - belirecektir. Bu durumda herhangi bir tuşa bas-tığınızda, bir ekran dolusu bilgi daha görüntülenecektir.

Örneğin **DIR | MORE** gibi.

Eğer uzun bir dosyayı (örneğin \WINDOWS\SETUP.TXT) sayfa sayfa listelemek isterseniz vermeniz gereken komut :

TYPE \WINDOWS\SETUP.TXT | MORE veya

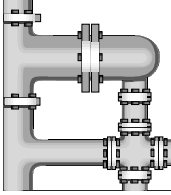
MORE < \WINDOWS\SETUP.TXT olmalıdır.

MORE komutunun diğer MS-DOS komutlarına pek benzemediği konusunda sizi uyarmıştım. Dikkat ederseniz iki garip tuş (| ve >) ilk kez bu komutta devreye girdi.

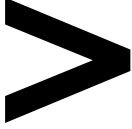

Normalde pek kullanılmayan bu iki karakter ve bir üçüncüsü olan ' < ' MS-DOS işletim sisteminde oldukça özel anlamlara sahiptir.

| karakterinin sağladığı işleme "pipe" (boru) adı verilir. Genel olarak bir programın ekrana verdiği çıktıyı, bir başka programa girdi olarak yönlendirir. "pipe" kullanılan komut satırlarında aslında iki program birden başlatılmış olur ve birincisinin çıktısı, ikinciye girdi olur. Fazla teknik olan bu konuya daha fazla girmemek için küçük bir örnek verip geçmek istiyorum :

Örnek bir dizinde

DIR Komutu ile alacağınız liste	DIR SORT Komutu ile alacağınız liste :
<pre>C:\DENEME>DIR Volume in drive C is MS-DOS_6 Volume Serial Number is 1CAD-90C7 Directory of C:\DENEME . <DIR> 05-21-94 8:05p .. <DIR> 05-21-94 8:05p ABCDEF DAT 5 05-21-94 8:05p XBS110 DLL 263,840 08-16-93 12:00a XYZ EXE 5 05-21-94 8:05p BORDRO DAT 6 05-21-94 8:07p ARALIK WK1 5 05-21-94 8:07p 7 file(s) 263,861 bytes 39,075,840 bytes free</pre>	<pre>C:\DENEME>DIR SORT 39,071,744 bytes free 7 file(s) 263,861 bytes Directory of C:\DENEME Volume in drive C is MS-DOS_6 Volume Serial Number is 1CAD-90C7 . <DIR> 05-21-94 8:05p .. <DIR> 05-21-94 8:05p ABCDEF DAT 5 05-21-94 8:05p ARALIK WK1 5 05-21-94 8:07p BORDRO DAT 6 05-21-94 8:07p XBS110 DLL 263,840 08-16-93 12:00a XYZ EXE 5 05-21-94 8:05p</pre>
Normal bir DIR komutu çıktı listesi.	DIR komutu ile aynı anda başlatılan ve girdisini DIR komutunun çıktısından alan SORT programı tarafından alfabetik sıraya dizilmiş liste.

	Bir programın ekrana gönderdiği çıktıları, diskte bir dosyaya yönlendirir. Örneğin, <pre style="border: 1px solid black; padding: 10px;"> C:\>DIR DENEME > DENE-DIR.LST C:\>TYPE DENE-DIR.LST Volume in drive C is MS-DOS_6 Volume Serial Number is 1CAD-90C7 Directory of C:\DENEME . <DIR> 05-21-94 8:05p .. <DIR> 05-21-94 8:05p ABCDEF DAT 5 05-21-94 8:05p XBS110 DLL 263,840 08-16-93 12:00a XYZ EXE 5 05-21-94 8:05p BORDRO DAT 6 05-21-94 8:07p ARALIK WK1 5 05-21-94 8:07p 7 file(s) 263,861 bytes 39,075,840 bytes free </pre>
	Bir programın klavyeden beklediği girdileri, diskteki bir dosyadan almasını sağlar. Teknik ayrıntılara fazla girmemek için bu uygulamaya örnek vermek istemiyorum. Ancak yeni başlayan kullanıcıların, MS-DOS İşletim Sistemi'nde bu tür olanaklar olduğunu bilmeleri ve bu olanaklara İngilizce bilgisayar terminolojisinde 'I/O Redirection' (Giriş/Çıkış Yönlendirme) adının verildiğini bilmeleri yeterlidir sanırım.

CLS KOMUTU

Ekranı siler, o kadar ! (Ekran camındaki tozlar aynen kalır !)

ATTRIB KOMUTU

Dosyaları silinmeye karşı korumak ve/veya gizlemek için kullanılır. Diyelim ki C:\AUTOEXEC.BAT ve C:\CONFIG:SYS dosyalarının yanlışlıkla silinmesinden çekiniyorsunuz. Bu durumda,

```

CD \
ATTRIB +R CONFIG.SYS
ATTRIB +R AUTOEXEC.BAT

```

komutlarını verdiğinizde, bu iki dosya "salt-oku" dosya olur. (İngilizcesi : Read Only). Bu dosyaları artık silemezsiniz ve değiştiremezsiniz. Silmeniz veya değiştirmeniz gerektiğinde, önce

```

CD \
ATTRIB -R CONFIG.SYS
ATTRIB -R AUTOEXEC.BAT

```

komutları ile, daha önce vermiş olduğunuz koruma özelliğini kaldırmanız gerekir.

Aynı komutu, istediğiniz dosyaları gizlemek için de kullanabilirsiniz. Ancak dosya gizlemede bir tehlike vardır. DIR komutula bir daha bu dosyanın adını göremeyeceğiniz için, dosyanın adını unutursanız, saklanma özelliğini kaldırmakda sıkıntı çekersiniz. Varlığını tamamen unutacağınız bir dosya da diskte gereksiz olarak yer harcayacaktır.

Gene de bilginiz için :

ATTRIB +H DOSYA.DAT	DOSYA.DAT dosyasını gizler,
ATTRIB -H DOSYA.DAT	Gizlenmiş olan DOSYA.DAT dosyasını yeniden ortaya çıkarır.
